

Належна перевірка та відповідальність СПФМ за недотримання вимог фінансового моніторингу

Лекція 7

План

1. Поняття та особливості здійснення належної перевірки

2. Посилені заходи належної перевірки клієнта

3. Спрощені заходи належної перевірки

4. Юридична відповідальність

Належна перевірка - заходи, що включають:

- ідентифікацію та верифікацію клієнта (його представника);
- встановлення кінцевого бенефіціарного власника клієнта або його відсутності, у тому числі отримання структури власності з метою її розуміння, та даних, що дають змогу встановити кінцевого бенефіціарного власника, та вжиття заходів з верифікації його особи (за наявності);
- встановлення (розуміння) мети та характеру майбутніх ділових відносин або проведення фінансової операції;
- проведення на постійній основі моніторингу ділових відносин та фінансових операцій клієнта, що здійснюються у процесі таких відносин, щодо відповідності таких фінансових операцій наявній у суб'єкта первинного фінансового моніторингу інформації про клієнта, його діяльність та ризик (у тому числі, в разі необхідності, про джерело коштів, пов'язаних з фінансовими операціями);
- забезпечення актуальності отриманих та існуючих документів, даних та інформації про клієнта.

- СПФМ зобов'язаний здійснювати кожен із заходів належної перевірки.
- Обсяг дій при здійсненні кожного із заходів належної перевірки визначається СПФМ з урахуванням ризик-профілю клієнта, зокрема рівня ризику, мети ділових відносин, суми здійснюваних операцій, регулярності або тривалості ділових відносин.

Належна перевірка здійснюється в разі:

- встановлення ділових відносин (крім ділових відносин, встановлених на підставі договорів страхування, що не містять накопичувальної складової та загальна страхова премія за якими не перевищує 40 тисяч гривень або її сума еквівалентна зазначеній сумі, у тому числі в іноземній валюті; а також крім встановлення ділових відносин, що виникають на підставі договорів про участь у лотереї, за умови що розмір ставки учасника не перевищує 5 тисяч гривень);
- наявності підозри;
- здійснення платіжних операцій (у тому числі міжнародних) без відкриття рахунка;
- проведення фінансової операції з віртуальними активами на суму, що дорівнює чи перевищує 30 тисяч гривень;
- виникнення сумнівів у достовірності чи повноті раніше отриманих ідентифікаційних даних клієнта;
- проведення разової фінансової операції без встановлення ділових відносин з клієнтами, якщо сума фінансової операції дорівнює або перевищує суму, визначену для порогової операції.

Заходи фінансового моніторингу відсутні	Здійснюються заходи фінансового моніторингу:	
	належна перевірка** (ідентифікація та верифікація особи, зокрема дані про кінцевого бенефіціара клієнта, мету й характер ділових відносин, перевірка актуальності документів, моніторинг ділових відносин, у т.ч. й походження коштів)	можливе повідомлення державних суб'єктів фінансового моніторингу, якщо є інші ознаки порогової операції
для переказу безготівкових коштів для зарахування на рахунок отримувача в оплату вартості товарів, робіт, послуг, погашення зобов'язання за кредитом (пп «5» ч. 18 ст. 14 Закону № 361)		
менше 30 тис. грн	від 30 тис. грн до 400 тис. грн	≥ 400 тис. грн (≥ 55 тис. грн – для суб'єктів господарювання, які проводять лотереї та/або азартні ігри)
для переказу готівкових коштів (пп. «8» ч. 18 ст. 14 Закону № 361)		
5 тис. грн та менше (можна без ідентифікації особи платника, у т.ч. при переказі без відкриття рахунка)	більше 5 тис. грн до 400 тис. грн	≥ 400 тис. грн (≥ 55 тис. грн – для суб'єктів господарювання, які проводять лотереї та/або азартні ігри)
* або в іноземній валюті у еквіваленті за офіційним курсом НБУ; ** в залежності від наявного ризику ділових відносин належна перевірка може бути посилена (ст. 12 Закону № 361) або спрощена (ст. 13 Закону № 361); ***окрім перевищення 400 тис грн (55 тис. грн – для суб'єктів господарювання, які проводять лотереї та/або азартні ігри) ще треба наявність хоча б однієї ознаки порогової операції зі ст. 20 Закону № 361		

Операції, що не підлягають фінансовому моніторингу

- зняття коштів з власного рахунку;
- перекази коштів для сплати податків, зборів, єдиного соціально ного внеску, штрафних санкцій за порушення законодавства;
- платежі за комунальні послуги;
- платник і отримувач є суб'єктами фінансового моніторингу, які надають платіжні послуги;
- перекази з використанням електронних платіжних засобів або електронних грошей для оплати товарів чи послуг, якщо номер такого засобу чи картки супроводжує переказ на всьому шляху руху коштів;
- платежі через посередника, який укладає договір купівлі-продажу чи веде переговори

Ідентифікацію та верифікацію клієнта (його представника)

- **Ідентифікація** - заходи, що вживаються суб'єктом первинного фінансового моніторингу для встановлення особи шляхом отримання її ідентифікаційних даних
- **Верифікація** - заходи, що вживаються суб'єктом первинного фінансового моніторингу з метою перевірки (підтвердження) належності відповідній особі отриманих суб'єктом первинного фінансового моніторингу ідентифікаційних даних та/або з метою підтвердження даних, що дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників чи їх відсутність.
- Ідентифікація, по суті, означає встановлення особи клієнта та перевірку інформації по клієнту через всі доступні джерела (публічні джерела, комерційні бази даних, які використовує банк, соцмережі, інтернет тощо).

- Ідентифікація та верифікація клієнта здійснюються до встановлення ділових відносин, вчинення правочинів (крім випадків, передбачених законодавством), проведення фінансової операції, операції, відкриття рахунка.
- З метою неперешкоджання звичайній діловій практиці верифікація клієнта може здійснюватися за необхідності під час встановлення ділових відносин.
- У такому разі здійснення верифікації має бути завершене якнайшвидше після першого контакту з клієнтом, за умови здійснення ефективного управління ризиками ВК/ФТ.
- Верифікація клієнта також може бути здійснена після відкриття рахунка, але до проведення по ньому першої фінансової операції

СПФМ під час ідентифікації та верифікації резидентів встановлюють для фізичної особи

- прізвище, ім'я та (за наявності) по батькові,
- дату народження,
- номер (та за наявності - серію) паспорта громадянина України (або іншого документа, що посвідчує особу), дату видачі та орган, що його видав,
- відомості про місце проживання або місце перебування,
- реєстраційний номер облікової картки платника податків,
- номер (та за наявності - серію) паспорта громадянина України, в якому проставлено відмітку про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, чи номер паспорта із записом про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків в електронному безконтактному носії,
- унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності).
- Якщо за звичаями національної меншини, до якої належить особа, прізвище або по батькові не є складовими імені, зазначаються лише складові імені

СПФМ під час ідентифікації та верифікації резидентів встановлюють *для фізичної особи-підприємця*

- прізвище, ім'я та (за наявності) по батькові,
- дату народження,
- номер (та за наявності - серію) паспорта громадянина України (або іншого документа, що посвідчує особу), дату видачі та орган, що його видав,
- відомості про місце проживання або місце перебування,
- реєстраційний номер облікової картки платника податків,
- номер (та за наявності - серію) паспорта громадянина України, в якому проставлено відмітку про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, чи номер паспорта із записом про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків в електронному безконтактному носії;
- дату та номер запису в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань про проведення державної реєстрації;
- реквізити банку, в якому відкрито рахунок, і номер поточного рахунка (за наявності),
- унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності).

СПФМ під час ідентифікації та верифікації резидентів встановлюють *для юридичної особи*

- повне найменування, місцезнаходження;
- дату та номер запису в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань про проведення державної реєстрації,
- відомості про виконавчий орган (органи управління);
- ідентифікаційні дані осіб, які мають право розпоряджатися рахунками та/або майном;
- ідентифікаційний код згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України;
- реквізити банку, в якому відкрито рахунок, і номер поточного рахунка.

СПФМ під час ідентифікації та верифікації нерезидентів встановлюють *для фізичної особи*

- прізвище, ім'я та (за наявності) по батькові,
- дату народження,
- номер (та за наявності - серію) паспорта (або іншого документа, що посвідчує особу та відповідно до законодавства України може бути використаний на території України для укладення правочинів), дату видачі та орган, що його видав,
- громадянство,
- відомості про місце проживання або місце тимчасового перебування в Україні,
- унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності).

Під час ідентифікації та верифікації нерезидентів СПФМ встановлюють:
для юридичної особи

- повне найменування, місцезнаходження;
- реквізити банку, в якому відкрито рахунок, номер банківського рахунка;
- відомості про виконавчий орган (органи управління);
- ідентифікаційні дані осіб, які мають право розпоряджатися рахунками та/або майном;
- копія легалізованого витягу з торгового, банківського чи судового реєстру або нотаріально засвідчене реєстраційне посвідчення уповноваженого органу іноземної держави про реєстрацію відповідної юридичної особи;

Під час ідентифікації та верифікації нерезидентів СПФМ встановлюють:
для трастів та інших подібних правових утворень, що не є юридичними особами

- повне найменування,
- мету та цілі діяльності,
- об'єкти управління, що належать нерезиденту, стосовно якого здійснюється ідентифікація та верифікація,
- країну заснування, місцезнаходження;
- реквізити банку, в якому відкрито рахунок, номер банківського рахунка;
- ідентифікаційний номер (у разі наявності), що нерезидент використовує при поданні податкових декларацій та інших податкових документів до податкових органів у країні, резидентом якої він є.
- засвідчена копія документа або його витяг про утворення (заснування) трасту або іншого подібного правового утворення.

*Проведення на постійній основі
моніторингу ділових відносин
та фінансових операцій клієнта*

- Залежно від виду діяльності навіть надання консультації може розцінюватись як «встановлення ділових відносин» та викликати обов'язок здійснення «належної перевірки».

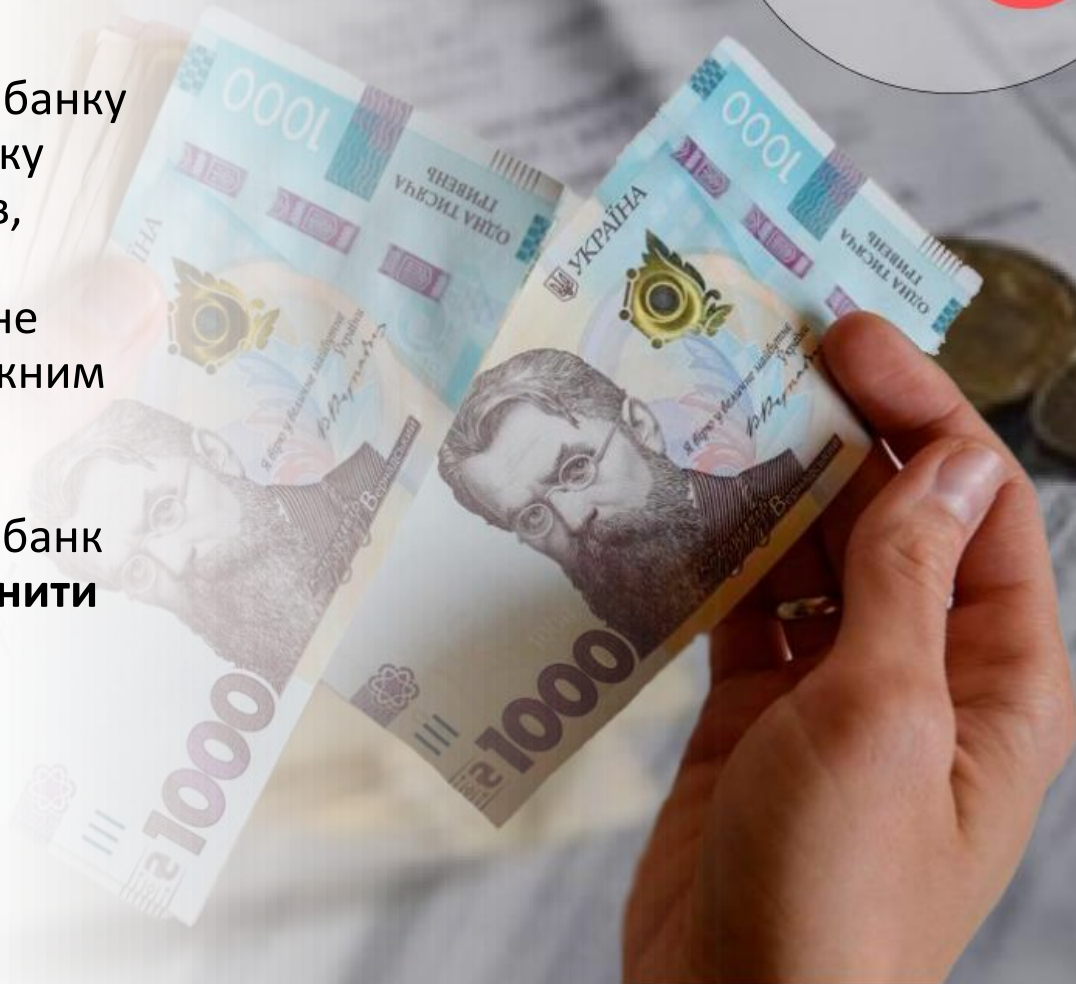
-
- *Забезпечення актуальності отриманих та чинних документів, даних та інформації про клієнта.*
 - Повторна ідентифікація та верифікація клієнта (його представника) не є обов'язковими, якщо ця особа раніше була ідентифікована та верифікована згідно з вимогами закону, за умови відсутності у суб'єкта первинного фінансового моніторингу підозр та/або підстав вважати, що наявні документи, дані та/або інформація про клієнта (представника клієнта) є нечинними (недійсними) та/або неактуальними.

СПФМ не просто має право, а **зобов'язаний відмовитися** від встановлення (підтримання) ділових відносин/відмовити клієнту у відкритті рахунку (обслуговуванні), у тому числі **шляхом розірвання ділових відносин, закриття рахунку/відмовитися від проведення фінансової операції у разі:**

- Якщо у суб'єкта первинного фінансового моніторингу виникає сумнів стосовно того, що особа виступає від власного імені,
- Встановлення клієнту неприйнятно високого ризику або ненадання клієнтом необхідних для здійснення належної перевірки клієнта документів чи відомостей
- Виявлення, у порядку, встановленому відповідним суб'єктом державного фінансового моніторингу факту, що банк або інша фінансова установа, з якою встановлені кореспондентські відносини, є банком-оболонкою та/або підтримує кореспондентські відносини з банком-оболонкою.

- Якщо при спробі кінцевого банку провести повторну перевірку джерел формування коштів, якими було сформовано первинні депозити, клієнт не надав документи, які належним чином підтверджують саме **законні джерела походження таких коштів**, банк як СПФМ має право припинити ділові відносини з таким клієнтом

Посилені заходи належної перевірки

СПФМ зобов'язаний здійснювати посилені заходи належної перевірки щодо клієнтів, ризик ділових відносин з якими (ризик фінансової операції без встановлення встановлення ділових ділових відносин відносин яких) є високим **високим**.

СДФМ, що відповідно до цього Закону виконують функції державного регулювання і нагляду за відповідними СПФМ, **можуть визначати обставини**, за яких здійснюються посилені заходи належної перевірки, **та дії**, що повинні вживатися СПФМ за таких обставин.

СПФМ зобов'язаний, наскільки це можливо, проводити аналіз та вивчення підстав і цілей усіх фінансових операцій, що відповідають хоча б одній із таких ознак:

- є складними фінансовими операціями;
- є незвично великими фінансовими операціями;
- проведені у незвичний спосіб;
- не мають очевидної економічної чи законної мети.

Спрощені заходи належної перевірки клієнта

- **СПФМ має право здійснювати спрощені заходи належної перевірки** щодо клієнтів, ризик ділових відносин з якими (ризик фінансової фінансової операції операції без встановлення встановлення ділових ділових відносин відносин яких) **є низьким**.
- При прийнятті рішення про здійснення спрощених заходів належної перевірки СПФМ зобов'язаний пересвідчитися, що ризик ділових відносин з клієнтом (ризик фінансової операції без встановлення ділових відносин) є низьким.
- У разі здійснення спрощених заходів належної перевірки **СПФМ зобов'язаний проводити моніторинг ділових відносин та фінансових операцій** клієнта, що здійснюються у процесі таких відносин, достатній для того, щоб мати можливість виявляти фінансові операції, операції, які не відповідають фінансовому фінансовому стану та/або змісту діяльності клієнта.
- **Критерії ризику, які мають враховуватися, та дії, що повинні проводитися у ситуаціях**, коли здійснюються спрощені заходи належної перевірки, визначають СДФМ, які відповідно до цього Закону виконують функції державного регулювання і нагляду за СПФМ.

Юридична відповідальність

- **Фінансові санкції**

За порушення вимог фінансового моніторингу, можна накласти значні штрафи на СПФМ. Розмір штрафів визначається залежно від характеру та масштабів порушень, а також від їхніх наслідків.

- **Втрати ліцензії**

У разі серйозних або повторюваних порушень може бути ухвалено рішення про відкликання ліцензії у СПФМ. Це фактично припиняє їхню діяльність і може мати серйозні наслідки для репутації компанії.

- **Кримінальна відповідальність**

У випадках, коли порушення фінансового моніторингу спричинили значні збитки або були пов'язані з відмиванням грошей чи фінансуванням тероризму, можуть бути застосовані кримінальні санкції до відповідальних осіб СПФМ.

- **Відшкодування збитків**

Якщо порушення СПФМ спричинили збитки третім особам, постраждалі можуть вимагати відшкодування через судові процедури. Це може включати відшкодування як прямих збитків, так і моральної шкоди.

Способи уникнення відповідальності

- **Постійний моніторинг**

Забезпечити постійний контроль за всіма фінансовими операціями та своєчасно виявляти підозрілі операції. Це включає використання сучасних технологій та програмного забезпечення для автоматизації процесів моніторингу.

- **Регулярне навчання персоналу**

Забезпечити, щоб усі співробітники, відповідальні за проведення фінансового моніторингу, мали необхідні знання та навички, а також постійно підвищували свою кваліфікацію.

- **Вдосконалення внутрішніх політик**

Оновлювати внутрішні політики та процедури, щоб відповідати останнім вимогам НКЦПФР та міжнародним стандартам. Це включає впровадження рекомендацій, затверджених останніми постановами НКЦПФР.

- **Проведення внутрішнього аудиту**

Регулярний внутрішній аудит допоможе виявити та виправити потенційні порушення до того, як вони стануть причиною санкцій з боку регуляторних органів.

- Не здійснено належної перевірки клієнта (штраф до 204 тис. грн)
- Не виявлено РЕР (штраф до 204 тис. грн)
- Не відслідковувалися списки терористів та осіб, щодо яких застосовані спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (штраф до 1 млн 700 тис. грн)
- Неналежне управління ризиками (штраф до 10% загального річного обороту, але не більше 135 млн 150 тис. грн)
- Не призначено відповідального з фінмону (штраф до 10% загального річного обороту, але не більше 135 млн 150 тис. грн)
- Не підвищено кваліфікацію (штраф до 51 тис. грн)
- Не повідомлено про порогові або підозрілі операції (штраф до 340 тис. грн або протокол про вчинення адміністративного правопорушення)
- Розголошено дані третім особам щодо здійснення фінансового моніторингу (штраф до 204 тис. грн або кримінальна відповідальність)
- Не збережено документи щодо проведення фінансового моніторингу (штраф до 204 тис. грн)

